

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 233569 21 Rev 2
Banjaluka, 28.9.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M.F. E. S., Filijala B., koga zastupa punomoćnik E.F. – P., zaposlena kod tužitelja, protiv tuženih: D.M. iz B., B.Lj. i V.Lj., oba iz P., i oba zastupa punomoćnik Đ.B., advokat iz P.; te R. d.o.o. B., koga zastupa direktor D.M. i L. d.o.o. P., radi isplate duga, vrijednost predmeta spora: 31.683,34 KM, odlučujući o reviziji tuženih V.Lj. i B.Lj., izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 233569 19 Gž od 12.6.2019. godine, na sjednici održanoj dana 28.9.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 233569 16 P od 15.01.2019. godine, obavezani su tuženi da tužitelju solidarno isplate dug, u iznosu od 31.683,34 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom od 06.10.2009. godine do konačne isplate i da mu solidarno nadoknade troškove parničnog postupka, u iznosu od 500,00 KM, dok je tužitelj odbijen sa dijelom zahtjeva za naknadu troškova postupka, preko dosuđenog iznosa.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 233569 19 Gž od 12.6.2019. godine, žalbe tuženih, D.M., V.Lj. i B.Lj. (u daljem tekstu: prvotuženi, drugotuženi i trećetuženi) su odbijene i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev drugotuženog i trećetuženog za naknadu troškova sastava žalbe, u iznosu od 1.687,50 KM, kao i zahtjev za naknadu troškova takse na žalbu.

Blagovremenom revizijom drugotuženi i trećetuženi pobijaju drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se osporena presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje ili da se preinači tako da se u odnosu na njih odbije tužbeni zahtjev uz nadoknadu svih troškova postupka.

Tužitelj nije odgovorio na reviziju.

Odlučujući o reviziji tužene ovaj sud je, rješenjem broj: 71 0 P 233569 19 Rev od 02.10.2019. godine, reviziju odbacio, kao nedozvoljenu.

Odlučujući o apelaciji drugo i trećetuženog, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je odlukom broj: AP 5009/19 od 23. juna 2021. godine, ukinuo navedeno rješenje o odbacivanju revizije i predmet vratio ovom sudu da se u ponovnom, hitnom, postupku donese nova odluka o reviziji.

U ponovnom postupku, odlučujući o predmetnoj reviziji, odlučeno je kao u izreci iz slijedećih razloga.

Predmet spora, u ovoj fazi postupka (budući da ostali tuženi nisu izjavljivali reviziju) je zahtjev tužitelja da se solidarno sa ostalim tuženim, obavežu i revidenti da tužitelju isplate iznos od 31.683,34 KM, sa pripadajućom zateznom kamatom i troškovima parničnog postupka.

U toku postupka koji je prethodio donošenju pobijane presude, pokazalo se nespornim da je prvotuženi sa tužiteljem, dana 23.01.2008. godine zaključio ugovor o kreditu na iznos od 30.000,00 KM, sa rokom otplate od 60 mjeseci, sa krajnjim rokom vraćanja do 03.02.2013. godine; da je istog dana, između ostalih sredstava osiguranja naplate predmetnog kredita, tužitelj, kao davalac kredita sa jemcem, G.Lj. (pravnim prednikom, ocem drugo i trećetuženog) zaključio ugovor o jemstvu kojim se jemac obavezao da će sam, umjesto dužnika (prvotuženog) odmah na poziv povjerioca, ukoliko to ne učini dužnik, ispuniti sve dospjele novčane obaveze dužnika iz navedenog ugovora o kreditu, da prihvata solidarnu odgovornost za sve obaveze dužnika (prvotuženog), te da tim ugovorom o jemstvu stiče svojstvo jemca-platca; da je vraćanje predmetnog kredita bilo obezbjeđeno i mjenicom serijski broj: ... koju je kao jemac potpisao pravni prednik drugo i trećetuženog (G.Lj.), kao i drugim mjenicama, koje - kako je naprijed objašnjeno - nisu relevantne za ovu fazu postupka.

Takođe nije sporno da korisnik kredita nije uredno plaćao rate kredita, zbog čega mu je, dana 03.11.2008. godine, tužitelj poslao opomenu pred tužbu sa dejstvom otkaza ugovora o kreditu, kojom je tražio isplatu dospjelih rata, a u protivnom da otkazuje ugovor i da, u skladu sa odredbama ugovora o kreditu, sve preostale rate kredita, zajedno sa obračunatim kamatom i troškovima, automatski dospjevaju na naplatu, bez prethodnog obavještenja. Nakon toga je, dana 06.10.2009. godine, pokrenuo izvršni postupak i protiv, između ostalih, G.Lj. (pravnog prednika revidenata) na osnovu naprijed navedene mjenice (i drugih mjenica kojim je obezbjeđeno vraćanje kredita, ali nisu relevantne za odluku po reviziji drugo i trećetuženog) kao vjerodostojne isprave. Po prigovoru izvršenika, između ostalih i G.Lj., prijedlog za izvršenje je smatran tužbom, shodno zaključku prvostepenog suda broj: 71 0 I 070419 09 Kom od 15.7.2013. godine i postupak je nastavljen po pravilima parničnog postupka.

Kada je pokušana dostava poziva za pripremno ročište tuženom G.Lj., utvrđeno je da je isti umro2017. godine. Rješenjem o nasljeđivanju od 14.12.2017. godine za njegove nasljednike proglašeni su njegovi sinovi (drugotuženi i trećetuženi) koji su, na jednake dijelove, naslijedili nekretnine, bliže navedene u izreci tog rješenja. Saglasno tome, tužitelj je konačno uredio tužbu, označavajući kao tužene nasljednike G.Lj. (njegove sinove), zahtjevajući isplatu ukupnog iznosa od 31.683,34 KM.

Kod naprijed navedenog činjeničnog stanja nisu pogriješili nižestepeni sudovi kada su obavezali drugotuženog i trećetuženog, kao nasljednike G.Lj., da (solidarno sa ostalim tuženim) isplate tužitelju traženi iznos, jer oni za predmetno potraživanje odgovaraju saglasno odredbi člana 163. Zakona o nasljeđivanju ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19 – u daljem tekstu: ZN).

Neosnovano revidenti osporavaju pravilnost nižestepenih odluka isticanjem da oni, kao nasljednici G.Lj., nisu mogli biti obavezani da neograničeno solidarno sa drugim tuženima u ovom postupku, odgovaraju za dugove svog prednika (ostavioca).

Odredbom člana 163. stav 3. ZN je propisano da kada ima više nasljednika oni odgovaraju solidarno za dugove ostavioca, ali njihova odgovornost, prema istoj zakonskoj odredbi, ide samo do visine vrijednosti nasljeđenog dijela imovine svakog od njih, kako se ispravno ističe i u reviziji. Tuženi su, u ostavinskom postupku vođenom poslije smrti G.Lj. – koji je potpisao navedenu mjenicu i ugovor o jemstvu, te se tako obavezao izmiriti sporno potraživanje za slučaj da to ne uradi glavni dužnik (prvotuženi, kao korisnik kredita) – proglašeni njegovim nasljednicima, pa su preuzimanjem imovine ostavioca, preuzeli i sve njegove dugove do visine

vrijednosti nasljeđene imovine. Dakle, legitimacija tuženih se temelji na odredbi član 163. ZN. Pored toga, i prema odredbama Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), član 359. ZOO, prava i obaveze iz obligacija prelaze na nasljednike, jer su imovinskog karaktera. Samo ako je obaveza nastala s obzirom na lična svojstva koje od ugovornih strana ili lične sposobnosti dužnika (o kakvoj obavezi se ne radi u ovom postupku), odnosno ako je strogo vezana za ličnost dužnika ili povjerioca, ona prestaje smrću takvog dužnika odnosno povjerioca.

Drugotuženi i trećetuženi nisu tokom postupka isticali da traženi sporni iznos prelazi vrijednost imovine koju su, svako od njih, naslijedili od svog oca G.Lj. Imajući u vidu da se u ovom postupku na ime glavnog zahtjeva traži isplata iznosa od 31.683,34 KM, a da su oni, prema spomenutom riješenju o nasljeđivanju, naslijedili nekoliko nekretnina, takvo isticanje (i da ga je bilo) ne čini se vjerovatnim. U svakom slučaju, nije sud, kako pogrešno žele prikazati revidenti, bio dužan da po službenoj dužnosti o tome vodi računa, nego su oni morali tokom postupka isticati taj prigovor, a posljedično tome, saglasno odredbi člana 7. stav 1. i člana 123. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/06, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP) i dokazati njegovu osnovanost.

Odluka ovog suda broj: 71 0 P 145409 16 Rev 2 od 08.02.2018. godine, na koju se pozivaju revidenti, u prilog tvrdnji da je pogrešno primjenjena odredba člana 163. ZN, zasnovana je na drugačijem činjeničnom i procesnoppravnom stanju, pa nije uporediva sa ovom pravnom stvari.

Tužitelj je od pokretanja ovog postupka zahtjevao isplatu duga (najprije u iznosu od 42.843,04 KM) po osnovu kredita koji je od tužitelja podigao prvotuženi, a njegovo vraćanje garantovao pravni prednik prvo i drugotuženog. Jasno je to bilo i pravnom predniku revidenata (G.Lj.) što se vidi iz prigovora koji je, kao izvršenik, izjavio protiv rješenja kojim je dozvoljeno izvršenje na osnovu mjenice kao vjerodostojne isprave, čijim navodima nije osporio ni osnov ni visinu zahtjevanog iznosa, nego je samo predložio da se dužni iznos ravnomjerno rasporedi na pet dijelova, to jeste na sve izvršenike.

Tokom postupka, suprotno tvrdnji revidenata, tužitelj nije mijenjao istovjetnost zahtjeva. Cijelo vrijeme zahtjeva isplatu određenog novčanog iznosa, odnosno ispunjenje obaveze iz ugovora o kreditu i ugovora o jemstvu. I pod uslovom da je mijenjan pravni osnov, na kojem se zahtjev temelji, jer je prvobitno tražena isplata na osnovu mjenice, a kasnije i na osnovu ugovora o jemstvu (i jedan i drugi osnov je predstavljao obezbjeđenje vraćanja istog kredita), a pogotovo sniženje tog zahtjeva (konačno uređenom tužbom traži se isplata iznosa od 31.683,34 KM), saglasno odredbi člana 56. u vezi sa članom 53. stav 3. ZPP – takvo postupanje ne predstavlja preinačenje tužbe, a još manje utiče na tok zastare.

Iz navedenog činjeničnog stanja proizlazi da su ugovori, na kojima se temelji tužbeni zahtjev, zaključeni 23.01.2008. godine (ugovor o kreditu i ugovor o jemstvu) i da je predmetni kredit trebao biti vraćen najkasnije do 03.02.2013. godine. Prijedlog za izvršenje kojim je pokrenut ovaj spor – koji je kasnije, povodom prigovora izvršenika, na osnovu odredbe člana 50. stav 4. Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj: 59/03 do 66/18), dobio karakter tužbe – podnesen je 06.10.2009. godine, čime je, u smislu odredbe člana 388. ZOO prekinuto zastarjevanje. Dakle, očigledno je da nije osnovan prigovor zastarjelosti potraživanja, bez obzira na temelju koje zakonske odredbe se o njemu odlučuje (član 371. koji govori o desetogodišnjem opštem roku zastare ili član 372. ZOO koji govori o trogodišnjem roku zastare za povremena potraživanja).

Neosnovani su revizioni navodi da tužitelj nije mogao zahtjevati isplatu ukupnog dužnog iznosa jer da nije došlo do raskida ugovora o kreditu.

Odredbom člana 8. predmetnog ugovora o kreditu, na koju se pozivaju i revidenti, stranke su ugovorile da će obavještenje o otkazu ugovora davalac kredita (ovdje tužitelj) poslati primaocu kredita (u ovom slučaju prvotuženi) i solidarnim dužnicima i jemcima (između ostalih i pravnom predniku revidenata), te da će se ugovor smatrati raskinutim na dan kada je primalac kredita primio obavještenje o raskidu ugovora od davaoca kredita. Prema tome, dostavljanje takve obavijesti i pravnom predniku revidenata, kao jemcu, odnosno solidarnom dužniku, nije uslov za nastupanje raskida ugovora, pa su takvi njihovi navodi bez uticaja na rješenje spora. Nije sporno da je prvotuženi, kao primalac kredita, takvu obavjest primio 08.11.2008. godine slijedom čega je došlo do raskida ugovora, saglasno odredbi člana 125. stav 4. ZOO.

Kako je odredbom člana 9. predmetnog ugovora o kreditu, propisano da na dan raskida ugovora, cjelokupan iznos kredita i to glavnica sa pripadajućom redovnom i zateznom kamatom i sva ostala sporedna potraživanja, automatski dospjevaju za naplatu (kako proizlazi i iz sadržaja odredbe člana 10. istog ugovora) – tužitelj je, suprotno tvrdnji revidenata, bio ovlašten da zahtjeva isplatu cjelokupnog iznosa kredita, zajedno sa sporednim potraživanjima.

Visina predmetnog dugovanja je utvrđena na osnovu analitičke kartice tužitelja koja je sačinjena za korisnika kredita (prvotuženog). Radi se o materijalnom dokazu koji je, u smislu odredbe člana 123. stav 1. ZPP izveo tužitelj na glavnoj raspravi i kojem prvotuženi i drugotuženi nisu prigovarali, niti ga na bilo koji način osporili. Nisu prigovarali vrijednosti tog dokaza, niti visini duga iskazanoj na toj analitičkoj kartici. Tek su po završetku dokaznog postupka, u završnoj riječi, rekli da je visinu duga trebalo utvrditi vještačenjem po vještaku odgovarajuće struke. Takav prigovor ponavljaju i u reviziji. Međutim, kod naprijed opisanog stanja stvari, budući da revidenti nisu osporavali dokaz kojim je tužitelj dokazivao visinu duga (samo postojanje duga i nije bilo sporno), tužitelj nije morao tu visinu dokazivati i vještačenjem. Uostalom, revidenti i ne tvrde da je pogrešno utvrđena visina dužnog iznosa, niti nude neki drugi iznos koji bi po njima bio valjan, nego samo ističu da je ta visina trebala biti potvrđena odgovarajućim vještačenjem.

Prema izloženom, pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje u reviziji, a ni onih na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, zbog čega je, primjenom odredbe člana 248. ZPP, odlučeno kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić